

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES IETEIKUMS

(2006. gada 18. decembris)

par pamatprasmēm mūžizglītībā

(2006/962/EK)

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un jo īpaši tā 149. panta 4. punktu un 150. panta 4. punktu,

ņemot vērā Komisijas priekšlikumu,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu ⁽¹⁾,

ņemot vērā Reģionu komitejas atzinumu ⁽²⁾,

saskaņā ar Līguma 251. pantā noteikto procedūru ⁽³⁾,

tā kā:

(1) Lisabonas 2000. gada 23. un 24. marta Eiropadome secināja, ka Eiropai vajadzētu noteikt jaunas pamatprasmes, kas jānodrošina mūžizglītībā, kā galveno pasākumu, Eiropai reaģējot uz globalizāciju un veidojot uz zināšanām balstītu valstu ekonomiku, un uzsvēra to, ka cilvēki ir Eiropas galvenais kapitāls. Kopš tā laika šie secinājumi ir regulāri atkārtoti, tostarp Briseles Eiropadomē 2003. gada 20. un 21. martā un 2005. gada 22. un 23. martā, kā arī atjaunotajā Lisabonas stratēģijā, ko apstiprināja 2005. gadā.

(2) Eiropadomēs Stokholmā (2001. gada 23. un 24. marts) un Barselonā (2002. gada 15. un 16. marts) noteica konkrētus Eiropas izglītības un apmācības sistēmu nākotnes mērķus un darba programmu (darba programma "Izglītība un apmācība 2010"), ko jāsasniedz līdz 2010. gadam. Šie mērķi ietver prasmju attīstīšanu, kas nepieciešama zināšanu sabiedrībā, īpašus mērķus valodu mācīšanās veicināšanai un uzņēmējdarbības attīstīšanai, kā arī vispārējo nepieciešamību uzsvert Eiropas dimensiju izglītībā.

(3) Komisijas paziņojumā "Par mūžizglītības Eiropas zonas izveidi" un vēlāk Padomes 2002. gada 27. jūnija Rezolūcijā par mūžizglītību ⁽⁴⁾ kā prioritāti noteica "jauno pamatprasmju" nodrošināšanu un uzsvēra, ka mūžizglītībai jāaptver laikposms no pirmskolas vecuma līdz pensijas vecumam un pēc tā.

(4) Kopienas nodarbinātības rādītāju uzlabošanas nolūkā Eiropadomēs Briselē 2003. gada martā un 2003. gada

decembrī uzsvēra nepieciešamību pilnveidot mūžizglītību, īpaši pievēršot uzmanību aktīviem un preventīviem pasākumiem saistībā ar nenodarbinātajām un neaktīvajām personām. Nodarbinātības īpašās komisijas ziņojumā, kurā uzsvēra to, ka ir nepieciešams, lai cilvēki spētu pielāgoties pārmaiņām, akcentēja iedzīvotāju integrācijas darba tirgū nozīmi un mūžizglītības izšķirošo lomu.

(5) Padome 2003. gada maijā pieņēma Eiropas paraugkritērijus, tādējādi apņemoties ievērojami uzlabot Eiropas vidējos rādītājus. Paraugkritēriji ietver lasītprasmi, skolas nepabeigšanu, pabeigtu vidusskolas izglītību un pieaugušo mūžizglītību un ir cieši saistīti ar pamatprasmju pilnveidošanu.

(6) Padomes ziņojumā par izglītības plašāku nozīmi, ko pieņēma 2004. gada novembrī, tika uzsvērts tas, ka izglītība veicina vispārējā kultūras pamata saglabāšanu un atjaunošanu sabiedrībā, kā arī tādu būtisku sociālo un pilsonisko īpašību apguvi kā pilsoniskums, līdztiesība, iecietība un cieņa, un ir īpaši nozīmīga laikā, kad dalībvalstīm jārisina jautājums, kā izturēties pret augošo sociālo un kultūras daudzveidību. Bez tam dot cilvēkiem iespēju ieiet un palikt darba dzīvē ir būtisks izglītības nozīmes aspekts sociālās kohēzijas nostiprināšanā.

(7) Saskaņā ar Komisijas 2005. gadā pieņemto ziņojumu par Lisabonas izglītības un apmācības mērķu sasniegšanas gaitu 15 gadus vecu jauniešu ar sliktu lasītprasmi procentuālā attiecība nav samazinājusies un pabeigtas vidējās izglītības rādītājs nav palielinājies. Bija samazinājies skolu nepabeigušo skaits, bet, ņemot vērā pašreizējos rādītājus, 2010. gada paraugkritēriji, ko Padome pieņēma 2003. gada maijā, netiks sasniegti. Dalība pieaugušo izglītībā nepieaug pietiekami ātri, lai sasniegtu 2010. gada paraugkritēriju, un dati liecina par to, ka mazkvalificētie iedzīvotāji mazāk piedalās turpmākā apmācībā.

(8) Darbības plānā prasmju un kvalifikāciju attīstībai visas dzīves laikā, ko 2002. gada martā pieņēma Eiropas sociālie partneri, ir uzsvērtā nepieciešamība uzņēmumiem arvien ātrāk pielāgot savas struktūras, lai saglabātu konkurētspēju. Pastiprināts komandas darbs, hierarhijas izlīdzināšana,

⁽¹⁾ OV C 195, 18.8.2006., 109. lpp.

⁽²⁾ OV C 229, 22.9.2006., 21. lpp.

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta 2006. gada 26. septembra Atzinums (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēts) un Padomes 2006. gada 18. decembra Lēmums.

⁽⁴⁾ OV C 163, 9.7.2002., 1. lpp.

pieņemumu sadalījums un lielāka daudzuzdevumu nepieciešamība prasa mācību organizāciju attīstību. Šajā sakarā organizāciju spēja noteikt prasmes, mobilizēt un apzināties tās un veicinātu to attīstību visiem nodarbinātajiem, veido jauno konkurētspējas stratēģiju pamatu.

- (9) Māstrihtas pētījums par profesionālo izglītību un apmācību 2004. gadā norāda uz lielu plaisu starp izglītības līmeņiem, kas nepieciešami jaunajās darbavietās, un Eiropas darbaspēka sasniegtajiem līmeņiem. Šis pētījums parāda, ka vairāk nekā viena trešā daļa Eiropas darbaspēka (80 miljoni) ir ar zemu kvalifikāciju, tajā pašā laikā ir aplēsts, ka līdz 2010. gadam gandrīz 50 % jauno darbavietu būs nepieciešama trešā līmeņa kvalifikācija, gandrīz 40 % būs nepieciešama pilna vidējā izglītība, bet tikai 15 % būs piemērotas pamatskolu beigušajiem.
- (10) Padome un Komisija Apvienotajā ziņojumā par darba programmu "Izglītības un apmācības 2010", ko pieņēma 2004. gadā, uzsver nepieciešamību nodrošināt to, lai visiem iedzīvotājiem būtu tās prasmes, kas tiem nepieciešamas dalībvalstu noteiktajās mūžizglītības stratēģijās. Lai veicinātu un vienkāršotu reformu, ziņojumā izvirzīti priekšlikumi kopīgu Eiropas paraugkritēriju un principu izstrādei un noteikta pamatprasmju sistēmas prioritāte.
- (11) Jaunatnes paktā, kas pievienots marta Briseles Eiropadomes (2005. gada 22.-23. marts) secinājumiem, ir uzsērta nepieciešamība vecināt vispārējā galveno prasmju kopuma attīstīšanu.
- (12) Vajadzība nodrošināt jauniešiem nepieciešamās pamatprasmes un izglītības ieguves līmeņu uzlabošanu ir 2005. gada jūnijā Eiropadomes pieņemto Integrēto izaugsmes un nodarbinātības 2005.-2008. gada pamatnostādņu neatņemama sastāvdaļa. Jo īpaši Nodarbinātības pamatnostādnes, atsaucoties uz jaunajām prasībām attiecībā uz prasmēm, aicina pielāgot izglītības un apmācības sistēmas, precīzāk nosakot profesiju vajadzības un pamatprasmes, kas ietvertas dalībvalstu reformu programmās. Turklāt Nodarbinātības pamatnostādnes pausts aicinājums nodrošināt integrētu pieeju dzimumu līdztiesībai un dzimumu līdztiesību visās veiktajās darbībās un panākt, ka vidējais nodarbinātības rādītājs Eiropas Savienībā kopumā ir 70 % un sieviešu nodarbinātības rādītājs ir vismaz 60 %.
- (13) Ar šo ieteikumu būtu jāveicina kvalitatīvas un uz nākotni orientētas tādas izglītības un apmācības attīstība, kas pielāgota Eiropas sabiedrības vajadzībām, atbalstot un papildinot dalībvalstu pasākumus, ar kuriem tās nodrošina to, lai pamatzglītības un apmācības sistēmas visiem jauniešiem piedāvātu iespējas attīstīt pamatprasmes tādā līmenī, kas tos sagatavo pieaugušo dzīvei un veido pamatu turpmākām mācībām un darba dzīvei, un lai pieaugušie varētu attīstīt un atjaunināt savas pamatprasmes, izmantojot saskaņotas un vispusīgas mūžizglītības nodrošinājumu. Ar šo ieteikumu arī būtu jānodrošina kopīga Eiropas

pamatprasmju paraugkritēriju sistēma politikas veidotājiem, izglītības un apmācības darbiniekiem, sociālajiem partneriem un izglītojamajiem, lai vienkāršotu valstu reformas un informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm un Komisiju darba programmā "Izglītība un apmācība 2010" nolūkā sasniegt noteiktos Eiropas paraugkritērijus. Turklāt ar šo ieteikumu atbalsta citus saistītos politikas virzienus, piemēram, nodarbinātības un sociālo politiku un citus ar jaunatni saistītos politikas virzienus.

- (14) Ņemot vērā to, ka šā ieteikuma mērķus, proti, atbalstīt un papildināt dalībvalstu rīcību, izveidojot kopīgu atskaites punktu, kas veicina un vienkāršo valstu reformas un turpmāko sadarbību ar dalībvalstīm, nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs un to, ka šos mērķus var labāk sasniegt Kopienas līmenī, Kopiena var pieņemt pasākumus saskaņā ar Līguma 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionālātes principu šajā ieteikumā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi šo mērķu sasniegšanai, ieteikuma īstenošanu atstājot dalībvalstu kompetencē,

AR ŠO IESAKA:

dalībvalstīm iekļaut pamatprasmju nodrošinājumu to mūžizglītības stratēģijās, tostarp stratēģijās vispārējās lasīt un rakstīt prasmes panākšanai, un izmantot pielikumu "Pamatprasmes mūžizglītībai – Eiropas pamatprincipu kopums" (turpmāk "Pamatprincipu kopums") kā parauginstrumentu, lai nodrošinātu, ka:

1. pamatzglītība un apmācība visiem jauniešiem piedāvātu iespējas attīstīt pamatprasmes tādā līmenī, kas tos sagatavotu pieaugušo dzīvei un veidotu pamatu turpmākām mācībām un darbam;
2. tie jaunieši, kam nepietiekamas izglītības dēļ, kuras iemesls ir personiski, sociāli, kultūras vai ekonomiski apstākļi, nepieciešams īpašs atbalsts izglītības potenciāla realizēšanai, saņemtu attiecīgu nodrošinājumu;
3. pieaugušie var attīstīt un atjaunināt savas pamatprasmes visas dzīves laikā un ka īpaša uzmanība tiek pievērsta mērķa grupām, kas noteiktas kā prioritātes valsts, reģionālā vai vietējā nozīmē, piemēram, personas, kurām jāatjaunina savas prasmes;
4. būtu attiecīga infrastruktūra izglītības un apmācības turpināšanai, tostarp skolotāji un pasniedzēji, apstiprināšanas un novērtēšanas procedūras un pasākumi, kuru mērķis ir nodrošināt vienlīdzīgu piekļuvi mūžizglītībai un darba tirgum, kā arī atbalsts izglītojamajiem, apzinoties pieaugušo mainīgās vajadzības un prasmes;
5. pieaugušo izglītības un apmācības nodrošinājums atbilst atsevišķu iedzīvotāju vajadzībām, to cieši saistot ar nodarbinātības politiku, sociālo politiku, kultūras politiku, inovāciju politiku un citiem ar jaunatni saistītiem politikas

virzieniem un sadarbojoties ar sociālajiem partneriem un citām ieinteresētajām pusēm.

AR ŠO ŅEM VĒRĀ KOMISIJAS NOLŪKU:

1. atbalstīt dalībvalstu centienus izstrādāt to izglītības un apmācības sistēmas, ieviest un izplatīt šo ieteikumu, tostarp izmantojot Pamatprincipu kopumu kā avotu, lai veicinātu mācīšanos no līdzbiedriem un labas prakses apmaiņu un lai sekotu virzībai un ziņotu par sasniegto darba programmas "Izglītība un apmācība 2010" divgadu progresa ziņojumos;
2. kā avotu izmantot Pamatprincipu kopumu, īstenojot Kopienas izglītības un apmācības programmas, un nodrošināt, ka šīs programmas veicina pamatprasmju apgūšanu;
3. veicināt plašu Pamatprincipu kopuma izmantošanu attiecīgajās Kopienas politikas jomās un īpaši nodarbinātības,

jaunatnes, kultūras un sociālās politikas īstenošanā, un turpmāk attīstīt saikni ar sociālajiem partneriem un citām organizācijām, kas strādā šajās jomās;

4. pārskatīt Pamatprincipu kopuma ietekmi darba programmas "Izglītība un apmācība 2010" kontekstā un līdz 2010. gada 18. decembris ziņot Eiropas Parlamentam un Padomei par gūto pieredzi un saistību ar nākotni.

Briselē, 2006. gada 18. decembrī.

*Eiropas Parlamenta vārdā –
priekšsēdētājs*
J. BORRELL FONTELLES

*Padomes vārdā
priekšsēdētājs*
J.-E. ENESTAM

PIELIKUMS

PAMATPRASMES MŪŽIZGLĪTĪBAI – EIROPAS PAMATPRINCĪPU KOPUMS

Pamatojums un mērķi

Tā kā globalizācija turpina Eiropas Savienībai izvirzīt jaunus izaicinājumus, katram pilsonim būs vajadzīgs plašs pamatprasmju loks, lai elastīgi piemērotos strauji mainīgajai un savstarpēji ļoti saistītajai pasaulei.

Izglītības loma ir gan sociāla, gan ekonomiska, un tai ir būtiska nozīme, lai nodrošinātu, ka Eiropas pilsoņi apgūst pamatprasmes, kas vajadzīgas, lai viņi varētu elastīgi pielāgoties šādām pārmaiņām.

Jo īpaši būtu jāapmierina izglītojamo atšķirīgās vajadzības, pamatojoties uz dažādām individuālajām prasmēm, nodrošinot līdztiesīgumu un pieeju tām grupām, kurām personisku, sociālu, kultūras vai ekonomisku apstākļu dēļ ir nepietiekama izglītība, nepieciešams īpašs atbalsts sava izglītības potenciāla realizēšanai. Šādas grupas ir, piemēram, cilvēki ar zemu pamatprasmju līmeni, jo īpaši cilvēki ar nepietiekamu lasīt un rakstīt prasmi, skolu nepabeigušie, ilgstoši bezdarbnieki un cilvēki, kuri atsāk darbu pēc ilgāka pārtraukuma, vecāki cilvēki, migranti un cilvēki ar invaliditāti.

Pamatprincipu kopuma galvenie mērķi šajā sakarā ir šādi:

- 1) apzināt un noteikt pamatprasmes, kas vajadzīgas personiskai izaugsmei, pilsoniskai aktivitātei, sociālai kohēzijai un nodarbinātības iespējām zināšanu sabiedrībā;
- 2) atbalstīt dalībvalstu darbu, lai nodrošinātu, ka līdz pamatizglītības un apmācības beigām jaunieši būtu apguvuši pamatprasmes līdz līmenim, kas viņus sagatavo pieaugušo dzīvei un veido pamatu turpmākām mācībām un darba dzīvei, un lai pieaugušie varētu attīstīt un atjaunināt savas pamatprasmes visas dzīves laikā;
- 3) nodrošināt Eiropas līmeņa parauginstrumentu politikas veidotājiem, izglītības sniedzējiem, darba devējiem un pašiem izglītojamajiem, lai veicinātu valstu un Eiropas līmeņa centienus, īstenojot saskaņotus kopējos mērķus;
- 4) nodrošināt satvaru turpmākai darbībai Kopienas līmenī saistībā gan ar darba programmu "Izglītība un apmācība 2010", gan ar Kopienas izglītības un apmācības programmām.

Pamatprasmes

Šeit pamatprasmes definētas kā zināšanu, prasmju un attieksmju kopums, kas atbilst kontekstam. Pamatprasmes ir tās, kas ir nepieciešamas personiskai izaugsmei un attīstībai, pilsoniskai aktivitātei, sociālajai iekļautībai un nodarbinātībai.

Šajā Pamatprincipu kopumā ir noteiktas astoņas pamatprasmes:

- 1) saziņa dzimtajā valodā;
- 2) saziņa svešvalodās;
- 3) matemātiskās prasmes un pamatprasmes dabaszinībās un tehnoloģijās;
- 4) digitālā prasme;
- 5) mācīšanās mācīties;
- 6) sociālās un pilsoniskās prasmes;
- 7) pašiniciatīva un uzņēmējdarbība; un
- 8) kultūras izpratne un izpausme.

Pamatprasmes uzskatāmas par vienlīdz svarīgām, jo katra no tām var nodrošināt veiksmīgu dzīvi zināšanu sabiedrībā. Daudzas prasmes pārklājas un savienojas: vienai sfērai būtiskie aspekti attīsta prasmes citā. Valodas pamatiemaņu prasme,

lasīt un rakstīt prasme, rēķināšanas un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) prasme ir būtisks mācību pamats un mācīšanās mācīties ir atbalsts visām mācību aktivitātēm. Visā Pamatprincipu kopumā atkārtojas vairāki temati: kritiskā domāšana, radošās spējas, iniciatīva, riska novērtējums, lēmumu pieņemšana un lietišķa emociju pārvaldīšana ir nozīmīga visās astoņās pamatprasmēs.

1. Saziņa dzimtajā valodā ⁽¹⁾

Definīcija

Saziņa dzimtajā valodā ir spēja izteikt un interpretēt jēdzienus, domas, jūtas, faktus un viedokli gan mutiski, gan rakstiski (klausīšanās, runāšana, lasīšana un rakstīšana), un atbilstīgā un radošā veidā lingvistiski pilnvērtīgi iekļaujoties sociālajā un kultūras kontekstā – izglītībā un apmācībā, darbā, mājās un brīvajā laikā.

Svarīgās zināšanas, prasmes un attieksmes saistībā ar šo prasmi

Saziņas prasmes pamatā ir dzimtās valodas apguve, kas ir nesaraujami saistīta ar indivīda izzināšanas spēju attīstību interpretēt pasauli un saistīt sevi ar citiem. Saziņai dzimtajā valodā indivīdam nepieciešamas pamata vārdu krājuma, funkcionālās gramatikas un valodas funkciju zināšanas. Tas ietver izpratni par verbālās mijdarbības galvenajiem veidiem, literāro un neliterāro tekstu specifiku, dažādu valodas stilu un diapazonu galvenajām īpašībām un valodas un saziņas daudzveidīgumu dažādos kontekstos.

Indivīdiem vajadzētu būt prasmēm sazināties mutiski un rakstiski dažādās saziņas situācijās un pārvaldīt un piemērot savu saziņu situācijas prasībām. Šī prasme ietver arī spējas noteikt dažādu veidu tekstu atšķirības un lietot tos, meklēt un apstrādāt informāciju, izmantot palīg līdzekļus, pārliecinot un atbilstīgi kontekstam formulēt un izteikt savus mutiskos un rakstiskos argumentus.

Pozitīva attieksme pret saziņu dzimtajā valodā ietver atvērtību kritiskam un konstruktīvam dialogam, estētisko vērtību novērtējumu, vēlmi pēc tām censties un interesi mijiedarboties ar citiem. Tas nozīmē izpratni par valodas ietekmi uz citiem, kā arī izpratni par nepieciešamību saprast un lietot valodu pozitīvi un sociāli atbildīgi.

2. Saziņa svešvalodās ⁽²⁾

Definīcija

Saziņai svešvalodās un saziņai dzimtajā valodā plašā nozīmē galveno prasmju aspekti ir kopīgi: tā balstās uz spēju saprast, izteikt un interpretēt jēdzienus, domas, jūtas, faktus un viedokļus gan mutiski, gan rakstiski (klausīšanās, runāšana, lasīšana un rakstīšana) attiecīgajā sociālā un kultūras konteksta diapazonā – izglītībā un apmācībā, darbā, mājās, brīvajā laikā – saskaņā ar indivīda vēlmēm vai vajadzībām. Saziņai svešvalodās nepieciešamas arī tādas prasmes kā informācijas atlase un starpkultūru izpratne. Indivīda lietpratības līmenis būs atšķirīgs četros aspektos (klausīšanās, runāšanas, lasīšanas un rakstīšanas), kā arī atšķirīgs dažādām valodām, kā arī atkarīgs no indivīda sociālās un kultūras iepriekšējās pieredzes, vides vajadzībām un/vai interesēm.

Svarīgās zināšanas, prasmes un attieksmes saistībā ar šo prasmi

Svešvalodu prasmēm nepieciešamas vārdu krājuma funkcionālās gramatikas un valodas funkciju zināšanas un izpratne par galvenajiem verbālās mijiedarbības un valodas diapazonu veidiem. Svarīgas ir sabiedrības tradīciju zināšanas un valodu kultūras aspekts un mainīgums.

⁽¹⁾ Saistībā ar Eiropas sabiedrību, kurā pastāv kultūras un valodu daudzveidība, ir atzīts, ka dzimtā valoda ne vienmēr ir dalībvalsts oficiālā valoda un ka spēja sazināties oficiālajā valodā ir priekšnoteikums, kas nodrošina indivīda pilnīgu līdzdalību sabiedrības dzīvē. Dažās dalībvalstīs dzimtā valoda var būt viena no vairākām oficiālajām valodām. Pasākumi šādu gadījumu risināšanai ir atsevišķu dalībvalstu ziņā saskaņā ar konkrētām vajadzībām un apstākļiem.

⁽²⁾ Svarīgi ir apzināties, ka daudzi eiropieši dzīvo divvalodu vai daudzvalodu ģimenēs un kopienās, un tās valsts, kurā viņi dzīvo oficiālā valoda var nebūt viņu dzimtā valoda. Tādām grupām šī prasme drīzāk var attiekties uz oficiālo valodu, nevis svešvalodu. Viņu vajadzības, motivācija un sociāli ekonomiskie iemesli šīs prasmes attīstīšanai, veicinot savu integrāciju, būs atšķirīgi, piemēram, no to cilvēku vajadzībām, motivācijas un sociāli ekonomiskajiem iemesliem, kas apgūst svešvalodu ceļošanas vai darba dēļ. Pasākumi šo jautājumu risināšanai, kā arī definīcijas piemērošanai ir katras atsevišķas dalībvalsts ziņā, saskaņā ar tās konkrētajām vajadzībām un apstākļiem.

Būtiskās prasmes saziņai svešvalodās ietver spējas saprast runāto vēstījumu, sākt, uzturēt un nobeigt sarunas un lasīt, saprast un veidot tekstus, kas indivīdam nepieciešami. Indivīdiem vajadzētu spēt pareizi izmantot palīgīdzekļus un mācīties valodas arī neformāli kā daļu no mūžizglītības.

Pozitīva attieksme ietver kultūras daudzveidības novērtējumu un interesi un zinātkāri par valodām un starpkultūru saziņu.

3. Matemātiskās prasmes un pamatprasmes dabaszinībās un tehnoloģijās

Definīcija

- A. Matemātiskās prasmes ir spēja attīstīt un piemērot matemātisko domāšanu, lai risinātu problēmu loku ikdienas situācijās. Par pamatu ņemot labas rēķināšanas iemaņas, tiek uzsvērts process un aktivitāte, kā arī zināšanas. Matemātiskās prasmes līdz noteiktiem līmeņiem ietver spējas un vēlmi izmantot matemātiskās domāšanas veidus (loģisko un telpisko) un tās izpausmes (formulas, modeļus, konstrukcijas, grafikus/diagrammas).
- B. Prasme dabaszinībās attiecas uz spēju un vēlmi izmantot zināšanu un metožu kopumu, ko izmanto dabas izskaidrošanai, lai noskaidrotu jautājumus un izdarītu uz liecībām pamatotus secinājumus. Prasmi tehnoloģijās uzskata par zināšanu un metožu izmantojumu, reaģējot uz noteiktām cilvēku vēlmēm vai vajadzībām. Prasme dabaszinībās un tehnoloģijās ietver cilvēku darbības radīto izmaiņu izpratni un individuālu pilsonisko atbildību.

Svarīgās zināšanas, prasmes un attieksmes saistībā ar šo prasmi

- A. Matemātikā nepieciešamās zināšanas ietver labas zināšanas par skaitļiem, matemātiskām vērtībām un struktūrām, pamatdarbībām un pamatpaņēmieniem, matemātisko terminu un jēdzienu izpratni un tādu jautājumu izpratni, uz kuriem matemātika piedāvā atbildes.

Indivīdam vajadzētu būt prasmēm izmantot vienkāršos matemātiskos principus un procesus ikdienā mājās un darbā, kā arī sekot un novērtēt neatkarīgo mainīgo virknes. Indivīdam būtu jāspēj matemātiski pamatot, saprast matemātiskos pierādījumus, sazināties matemātikas valodā un izmantot atbilstīgus palīgīdzekļus.

Pozitīva attieksme matemātikā balstās uz patiesības ievērošanu un vēlmi meklēt cēloņus un novērtēt to ticamību.

- B. Svarīgās zināšanas dabaszinībās un tehnoloģijās ietver dabas pasaules principus, fundamentālos zinātniskos jēdzienus, principus un metodes, tehnoloģijas un to produktus un procesus, kā arī izpratni par zinātnes un tehnoloģiju ietekmi uz dabas pasauli. Pēc tam šīm prasmēm būtu jānodrošina indivīdiem iespēja labāk izprast zinātnes izmantojuma un tehnoloģiju priekšrocības, ierobežojumus un zinātnes teoriju riskus sabiedrībā kopumā (saistībā ar lēmumu pieņemšanu, vērtībām, morāles jautājumiem, kultūru utt.).

Prasmes ietver spēju lietot un rīkoties ar tehnoloģiskajiem instrumentiem un iekārtām, kā arī ar zinātniskajiem datiem, lai uz pierādījumu pamata sasniegtu mērķi, pieņemtu lēmumu vai izdarītu secinājumu. Indivīdiem būtu arī jāzina zinātnisko pētījumu būtiskie raksturlielumi un vajadzētu būt spējīgiem runāt par secinājumiem un pamatojumu, saskaņā ar kuriem tie izdarīti.

Prasme ietver kritiska vērtējuma un zinātkāru attieksmi, interesi par ētikas jautājumiem drošības un ilgtspējas aspektā – īpaši saistībā ar zinātnes un tehnoloģiju progresu, kas attiecas uz personisko dzīvi, ģimeni, sabiedrību un globāliem jautājumiem.

4. Digitālā prasme

Definīcija

Digitālā prasme ietver pārliecinošu un kritisku informācijas sabiedrības tehnoloģiju (IST) izmantojumu darbā, brīvā laikā un saziņā. Pamatiemaņas IKT veicina datoru izmantošanu, lai iegūtu, novērtētu, uzglabātu, radītu, sniegtu informāciju un apmainītos ar to, un komunicētos un piedalītos sadarbības tīklos ar interneta palīdzību.

Svarīgās zināšanas, prasmes un attieksmes saistībā ar šo prasmi

Digitālā prasme prasa skaidru dabas, IST lomas un iespēju izpratni un zināšanas ikdienā: personiskajā un sabiedriskajā dzīvē un darbā. Tā ietver tādas galvenās datoru izmantojuma jomas kā tekstapstrāde, elektroniskās tabulas, datu bāzes, informācijas uzglabāšana un vadība un izpratni par interneta un saziņas iespējām un potenciālo risku, izmantojot elektroniskos saziņas līdzekļus (e-pastu, tīkla rīkus) darbam, atpūtai, informācijas pārraidei un sadarbībai tīklā, mācībām un pētījumiem. Individīdiem būtu jāizprot, kā IST var veicināt radošu pieeju un inovāciju, un vajadzētu zināt arī ar pieejamo informāciju saistītos spēkā esamības un ticamības aspektus un ar IST interaktīvo lietojumu saistītos juridiskos un ētikas principus.

Nepieciešamās prasmes ietver: spēju meklēt, savākt un apstrādāt informāciju un izmantot to kritiski un sistēmiski, novērtējot tās nozīmi un atšķirot reālo no virtuālā, tajā pašā laikā apzinoties to saikni. Individīdiem vajadzētu būt prasmēm izmantot rīkus, lai radītu, prezentētu un saprastu sarežģītu informāciju, un spējai piekļūt, meklēt un izmantot interneta pakalpojumus. Individīdiem arī būtu jāspēj lietot IST, lai veicinātu kritisku domāšanu, radošu pieeju un inovāciju.

IST izmantošanai nepieciešama kritiska un pārdomāta attieksme pret pieejamo informāciju un atbildīga interaktīvo plašsaziņas līdzekļu izmantošana. Interese līdzdarboties apvienībās un tīklos kultūras, sabiedriskā un/vai profesionālā nolūkā arī veicina šo prasmi.

5. Mācīšanās mācīties

Definīcija:

“mācīšanās mācīties” ir spēja uzņemties un turpināt mācības, organizēt savas mācības, tostarp efektīvi plānojot laiku un informāciju, gan individuāli, gan grupās. Šī prasme ietver izpratni par savu mācību procesu un vajadzībām, nosakot pieejamās iespējas un spēju pārvarēt šķēršļus, lai mācītos veiksmīgi. Šī prasme nozīmē jaunu zināšanu un prasmju iegūti, apstrādi un uzņemšanu un vadošu norādījumu meklēšanu un izmantošanu. Mācīšanās mācīties iesaista izglītojamo iepriekšējo zināšanu un dzīves pieredzes papildināšanā, lai izmantotu zināšanas un prasmes dažādos kontekstos – mājās, darbā, izglītībā un apmācībā. Individīda prasmei galvenais ir motivācija un ticība sev.

Svarīgās zināšanas, prasmes un attieksmes saistībā ar šo prasmi

Ja mācības ir vērstas uz konkrētu darbu vai karjeras mērķiem, indivīdam vajadzētu būt zināšanām par tiem nepieciešamajām prasmēm, zināšanām, iemaņām un kvalifikācijām. Visos gadījumos mācīšanās mācīties prasa, lai indivīds zinātu un izprastu tā izvēlētajās mācīšanās stratēģijas, viņa prasmju un kvalifikāciju stiprās un vājās puses un būtu spējīgs meklēt izglītības un apmācības iespējas un tam pieejamos vadošos norādījumus un/vai atbalstu.

Mācīšanās mācīties prasmes, pirmkārt, prasa tādas fundamentālās pamatiemaņas kā lasīt un rakstīt prasme, rēķināšanas prasme un IKT prasme, kas nepieciešamas turpmākām mācībām. Pamatojoties uz šīm prasmēm, indivīdam vajadzētu būt spējīgam piekļūt, iegūt, apstrādāt un uzņemt jaunas zināšanas un prasmes. Tam nepieciešama efektīva paša izglītojamā mācību, karjeras un darba organizācijas shēmu vadība un jo īpaši spēja būt neatlaidīgam mācībās, ilgstoši koncentrēties un kritiski pārdomāt mācību nolūkus un mērķus. Individīdiem vajadzētu būt spējīgiem ne tikai patstāvīgi un pašdisciplinējoši veltīt laiku mācībām, bet arī strādāt kolaboratīvi, kas ir mācību procesa daļa, iegūt no darba neviendabīgā grupā un dalīties ar to, ko ir iemācījušies. Individīdiem vajadzētu būt spējīgiem organizēt savas mācības, novērtēt savu darbu un, ja nepieciešams, meklēt padomu, informāciju un atbalstu.

Positīva attieksme ietver motivāciju un ticību sev, lai ar panākumiem mācītos visas dzīves laikā. Uz problēmu risināšanu vēsta attieksme veicina gan pašu mācīšanās procesu, gan indivīda spēju pārvarēt šķēršļus un pielāgoties izmaiņām. Vēlme likt lietā iepriekš apgūto un dzīves pieredzi un zinātkāre meklēt iespējas mācīties un likt lietā apgūto dažādās dzīves situācijās ir būtisks pozitīvas attieksmes elements.

6. Sociālās un pilsoniskās prasmes

Definīcija

Šīs prasmes ietver personīgās, starppersonu un starpkultūru prasmes un attiecas uz visām uzvedības formām, kas sagatavo indivīdus efektīvai un lietišķai dalībai sabiedriskajā un darba dzīvē, un īpaši sabiedrībā, kas kļūst aizvien daudzveidīgākas, un, ja nepieciešams, konfliktu risināšanai. Pilsoniskā prasme sagatavo indivīdus pilnīgai līdzdalībai pilsoniskajā dzīvē, kas pamatojas uz zināšanām par sociāliem un politiskiem jēdzieniem, struktūru, gatavību aktīvai un demokrātiskai līdzdalībai.

Svarīgās zināšanas, prasmes un attieksmes saistībā ar šo prasmi

- A. Sociālā prasme ir saistīta ar personisko un sociālo labklājību, kam nepieciešama izpratne par to, kā nodrošināt optimālu fizisko un garīgo veselību, kas tostarp ir paša cilvēka, viņa ģimenes un tuvākās sociālās vides resursi, kā arī zināšanas par to, kā veselīgs dzīvesveids var veicināt to. Veiksmīgai starppersonu un sociālai līdzdalībai ir būtiski izprast dažādās sabiedrībās un vidēs (piemēram, darbavietā) vispārpieņemtos uzvedības un izturēšanās kodeksus. Tikpat svarīgi ir apzināties pamatkonceptijas saistībā ar indivīdiem, grupām, darba organizācijām, dzimumu līdztiesību un nediskrimināciju, sabiedrību un kultūru. Eiropas sabiedrību multikulturālās un sociāli ekonomiskās dimensijas izpratne un izpratne par to, kā nacionālās kultūras identitāte mijiedarbojas ar Eiropas identitāti, ir būtiska.

Šīs prasmes būtiskās iemaņas ietver spēju lietišķi komunicēt dažādās vidēs, būt iecietīgiem, izteikt un saprast atšķirīgus viedokļus, sarunāties, spējot radīt uzticību, un just empātiju. Indivīdiem vajadzētu būt spējīgiem pārvarēt stresu un frustrāciju un runāt par to lietišķi, kā arī atšķirt personisko sfēru no profesionālās.

Šī prasme pamatojas uz sadarbības, pašpārliecības un integritātes attieksmi. Indivīdiem vajadzētu būt interesei par sociāli ekonomisko attīstību un starpkultūru saziņu, un būtu jācieņa daudzveidība un citi, kā arī vajadzētu būt gataviem gan pārvarēt aizspriedumus, gan atbalstīt kompromisu.

- B. Pilsoniskā prasme balstās uz zināšanām par demokrātiju, tieslietām, līdztiesību, pilsonību un pilsoņu tiesībām, tostarp par to, kā tās ir izteiktas Eiropas Savienības Pamattiesību hartā un starptautiskās deklarācijās un kā tās tiek piemērotas dažādās iestādēs vietējā, reģionālā, valsts, Eiropas un starptautiskā līmenī. Tā ietver zināšanas par mūsdienu notikumiem, kā arī par galvenajiem notikumiem un tendencēm valsts vēsturē, Eiropas un pasaules vēsturē. Papildus tam būtu jāattīsta izpratne par sociālo un politisko kustību mērķiem, vērtībām un politikām. Būtiska nozīme ir arī zināšanām par Eiropas integrāciju un ES struktūru, galvenajiem mērķiem un vērtībām, kā arī izpratnei par dažādību un kultūras identitātēm Eiropā.

Pilsoniskās prasmes iemaņas ir saistītas ar spēju kopā ar citiem efektīvi iesaistīties sabiedrības pārvaldē, izrādīt solidaritāti un interesi tādu problēmu risināšanā, kas ietekmē vietējo un plašāku sabiedrību. Tas ietver kritisku un radošu domāšanu un lietišķu līdzdalību kopienas vai apkārtnes pasākumos un lēmumu pieņemšanā visos līmeņos, sākot no vietējā līdz valsts un Eiropas līmenim, jo īpaši ar balsošanu.

Cilvēktiesību, tostarp vienlīdzības, kā demokrātijas pamata, pilnīga ievērošana un dažādu reliģiju vai etnisko grupu vērtību sistēmu atšķirību novērtēšana un izpratne veido pozitīvas attieksmes pamatu. Tas nozīmē gan piederības sajūtu savai vietai, valstij, ES un Eiropai kopumā, un pasaulei, gan vēlmi piedalīties demokrātiskā lēmumu pieņemšanā visos līmeņos. Tas ietver arī atbildības sajūtu, kā arī sapratni un cieņu pret kopējām vērtībām, kas vajadzīgas, lai nodrošinātu kopienas kohēziju un cieņu pret demokrātijas principiem. Lietišķa līdzdalība ietver arī pilsonisko aktivitāti, sociālās daudzveidības un vienlīdzības, un ilgtspējīgas attīstības veicināšanu, un gatavību cienīt citu vērtības un privāto dzīvi.

7. Pašiniciatīva un uzņēmējdarbība

Definīcija

Pašiniciatīva un uzņēmējdarbība attiecas uz indivīda spējām pārvērst idejas darbībā. Tā ietver radošu pieeju, inovāciju un riska uzņemšanos, kā arī spēju plānot un vadīt projektus, lai sasniegtu mērķus. Tā atbalsta indivīdus ne tikai ikdienas dzīvē mājās un sabiedrībā, bet arī darbavietā, palīdzot apzināties darba nozīmi un izmantot izdevības, un ir īpašu zināšanu un prasmju pamats, kas nepieciešamas tiem, kas veicina vai nodarbojas ar sociālo darbību vai komercdarbību. Tam būtu jāietver ētisko vērtību apzināšanās un jāveicina laba pārvaldība.

Svarīgās zināšanas, prasmes un attieksmes saistībā ar šo prasmi

Nepieciešamās zināšanas ietver kritisku izpratni par pieejamām iespējām personiskai, profesionālai un/vai komercdarbībai, ietverot "plašākas ainas" jautājumus, kas nodrošina kontekstu, kurā cilvēki dzīvo un strādā, piemēram, plašāka izpratne par ekonomikas darbības principiem un iespējām vai izaicinājumiem, ar ko sastopas darba devējs vai organizācija. Indivīdiem būtu arī jāapzinās uzņēmuma ētiskā nostāja un tas, kā viņi var būt labais spēks, piemēram, ar godīgu tirdzniecību vai sociālu organizāciju.

Prasmes ir saistītas ar proaktīvu projektu vadību (ietverot, piemēram, prasmi plānot, organizēt, vadīt, uzņemties līdera lomu un deleģēt, analizēt, sazināties, sniegt norādījumus, novērtēt un uzskaitīt), efektīvu pārstāvēšanu un sarunu veikšanu, kā arī spēju strādāt gan individuāli, gan sadarbojoties komandās. Būtiska ir spēja spriest par savām stiprajām un vājajām vietām un noteikt tās, un novērtēt un pieņemt risku tā un tad, kad tas nepieciešams.

Uzņēmējdarbības attieksmi raksturo iniciatīva, proaktivitāte, neatkarība un inovācija personiskajā un sabiedriskajā dzīvē, tāpat kā darbā. Tā ietver arī motivāciju un apņēmību sasniegt mērķus, vai tie būtu personiski nolūki vai mērķi, kas kopīgi ar citiem, tostarp darba mērķi.

8. Kultūras izpratne un izpausme

Definīcija:

ideju, pieredzes un emociju nozīmes novērtējums vairākos plašsaziņas līdzekļos, tostarp mūzikā, izpildītājmākslā, literatūrā un vizuālajā mākslā.

Svarīgās zināšanas, prasmes un attieksmes saistībā ar šo prasmi

Kultūras zināšanas ietver izpratni par vietējā, valsts un Eiropas kultūras mantojumu un tā vietu pasaulē. Tās ietver pamatzināšanas par lielākajiem kultūras darbiem, tostarp populāro mūsdienu kultūru. Ir būtiski izprast Eiropas (un citu pasaules reģionu) kultūras un valodu daudzveidību, vajadzību saglabāt to un estētisko faktoru nozīmi ikdienas dzīvē.

Prasmes saistītas gan ar novērtējumu, gan izpausmi: indivīda iedzimto spēju pašizpausmi dažādos plašsaziņas līdzekļos un mākslas darbu un izpildītājmākslas novērtējumu un baudījumu. Prasmes ietver arī spēju saistīt savus radošos un izpausmes uzskatus ar citu atzinumiem un noteikt un realizēt sociālās un ekonomiskās iespējas kultūras pasākumos. Kultūras izpausme ir būtiska, lai attīstītu radošās iemaņas, kuras var daudzveidīgi izmantot profesionālajā saskarsmē.

Pilnīga savas kultūras izpratne un identitātes izjūta var būt pamats atklātai attieksmei un cieņai pret kultūras daudzveidības izpausmēm. Pozitīva attieksme ietver arī jaunradi un vēlmi attīstīt estētiskās spējas ar māksliniecisku pašizpausmi un līdzdarību kultūras dzīvē.
